

Naslov: OSMANSKO BLAGO U HAZU

Autor:

Rubrika/Emisija: Obzor

Broj: izvješće

Površina/Trajanje: 1.853,79

Naklada: 76.000,00

Ključne riječi: HAZU, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Kultura

Orientalna zbirka HAZU nastala je 1927. godine i jedna je od najvrednijih u jugoistočnoj dijelu Europe

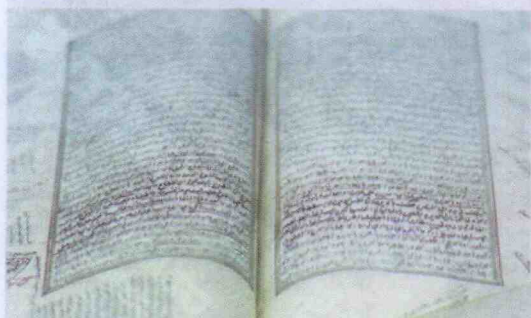

• Voditeljica orijentalne zbirke Hrvatske akademije dr. sc. Tatjana Pačić-Vukić

• "Biseri sudaca", arapsko šerijatsko djelo iz 1753. ima orijentalni kožnati uvez s preklpom, ukrašen zlatnim medaljonima

Devetero stručnjaka iz turskog instituta Yunus Emre digitalizirat će Orientalnu zbirku HAZU koja ima 2100 rukopisnih knjiga, od kojih neke datiraju još iz 13. stoljeća

OSMANSKO BLAGO U

• Rukopis "Biseri sudaca" kaligrafski je izrađen po narudžbi Alija Feraižija iz Prusca (Bosna). MARKO LUKUNIĆ /FIXSELL

Rukopisi su značajki probrani u BiH, Kosovu, Makedoniji i Sandžaku iz oblasti šerijatskog prava, arapske gramatike, logike i književnosti, **piše Denis Derk**

U orijentalnoj zbirci HAZU nalazi se i Natalni horoskop (slike gore)

Primjerak horoskopa koji ima Orijentalna zbirka HAZU je iz 18. st.

HAZU

K

ada sljedećeg tjedna u orijentalnu zbirku arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti dode devetero stručnjaka turskog instituta Yunus Emre, početak digitalizacija zbirke koja nije dovoljno poznata hrvatskoj javnosti. Zahvaljujući protokolu o suradnji koji su 15. siječnja u Zagrebu potpisali glavni tajnik HAZU Pavao Rudan i potpredsjednik instituta prof. Šeref Ateş, HAZU će dobiti digitalne kopije gradiva zbirke u kojoj se nalaze rukopisne knjige i dokumenti iz vremena osmanske vlasti. Orijentalna zbirka sa 2100 rukopisnih knjiga jedna je od najvrednijih takvih zbirki u jugoistočnoj Europi pa ne čudi interes turskoga instituta koji se bavi digitaliziranjem i katalogiziranjem rukopisne građe iz osmanskih vremena. Nakon što se snime rukopisi, tiskati će se i katalog na turskom i hrvatskom jeziku, a HAZU će od instituta dobiti i kameru za snimanje rukopisa.

Stručnjaci i tehničari iz instituta Yunus Emre mjesec će dana snimati rukopise – kaže voditeljica orijentalne zbirke dr. sc. Tatjana Paić-Vukić. Digitalne kopije bit će pohranjene u knjižnici Suleymaniyu u Istanbulu i služit će za znanstvena istraživanja, a kopije će dobiti i HAZU. Grada koja se nalazi u orijentalnoj zbirci obuhvaća djela iz raznih područja znanosti i književnosti, od šerijatskog prava do poezije, od medicine do astrologije. To su knjige na arapskom, osmanskom turskom i perzijskom jeziku, a ima i tekstova pisanih arapskim pismom na južnoslavenskim jezicima. Većina ih je nastala u Osmanskom Carstvu, a mnoga su napisana u osmanskoj Bosni i Hercegovini – kaže Tatjana Paić-Vukić. Otkud Akademiji zbirka?

– Zbirka je osnovana 1927. na poticaj

Protokol o suradnji HAZU i instituta Yunus Emre potpisali su Šeref Ateş i Pavao Rudan 15. siječnja HAZU

Vladimira Mažuranića koji je smatrao da se bez istraživanja osmanskih izvora ne može izučavati povijest jugoistočne Europe. Angažiran je nje-mački turkolog Franz Babinger da u Bosni prikuplja rukopise. Sljedeće godine zamijenio ga je ruski emigrant ukrajinskog podrijetla Aleksej Olešnicki koji je vodio Orijentalnu zbirku do 1943. On je prikupio gotovo tisuću petsto rukopisa i izradio osnovne kataloške opise. Od 1948. do 1968. voditelj je Sulejman Bajraktarević, a od 1971. do 2007. dr. sc. Muhamed Ždravlović. Zbirka danas ima 2100 rukopisnih knjiga u kojima je više od 3000 djela. Rukopisi su nastali u razdoblju od 13. do 20. stoljeća, no većina ih je iz 17., 18. i 19. stoljeća. Možda će nekoga začuditi to što ima i rukopisa iz tako kasnog razdoblja pa treba reći da je prva državna tiskara u Osmanskom Carstvu osnovana tek 1727. i da su se u tim krajevima knjige naveliko prepisivale još u 19. stoljeću – ističe Tatjana Paić-Vukić. I premda 2100 rukopisa orijentalnu zbirku HAZU ubraja među najveće u ovom dijelu Europe, ona nije najveća.

Bogatstvo u Sarajevu

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu ima više od 10.000 rukopisa. Iako mnogo manja, Akademijina zbirka ima specifičnu vrijednost. Njeni su rukopisi znalački probrani u BiH, Kosovu, Makedoniji i Sandžaku. U njoj ima djela iz raznih oblasti – šerijatskog prava, arapske gramatike, logike, književnosti – čiji su autori Bošnjaci koji su pisali na tri orijentalna jezika. Mnogo je rukopisa prepisanih baš u Bosni. Muhamed Ždravlović napisao je dvosvećanu knjigu u kojoj je objavio imena više tisuća bosanskohercegovačkih prepisivača arapskih, osmanskih i perzijskih djela. Neki od njih bili su školovani kaligrafi pa primjerci koje su izradili imaju umjetničku vrijednost. MARKO LUKUNIĆ/PIRELL

HAZU će u ožujku u Strossmayerovoj galeriji izložiti rukopisne knjige iz svoje orijentalne zbirke po izboru Tatjane Paić-Vukić

stoljeća koji će posjetitelji vidjeti na izložbi koju planiramo za ožujak ove godine. Po ljepoti bih izdvojila i iluminiranu knjigu o Tamerlanu, također iz Perzije iz 16. stoljeća. To je naš jedini rukopis koji ima umjetnički izradene minijature. Rukopisne knjige koje čuvamo uglavnom nisu izradivane ni kupovane u velikim kulturnim središtima Osmanskog Carstva. One se u umjetničkom pogledu ne mogu mjeriti s blagom koje posjeduje muzej Topkapı u Istanbulu gdje se čuvaju rukopisi izradeni u dvorskim radionicama. No iluminirani kodeksi i inače čine samo mali dio ukupnog broja arapskih, osmanskih i perzijskih rukopisa u svijetu. Prvenstveno je namjena tih knjiga bila prenositi znanje i zato u njima ne gledamo samo ljepotu kaligrafske izvedbe nego tekstove koje sadržavaju. Upravo su ti tekstovi iznimni izvori za istraživanje povijesti jugoistočne Europe – kaže Tatjana Paić-Vukić. Ima li orijentalna zbirka HAZU i važne sultanske fermane?

– U Akademijinoj zbirci nema onako vrijednih i raskošno ukrašenih fermana kakvi se nalaze u dubrovačkom arhivu. Fermani koji se ovdje čuvaju izgledom su znatno skromniji, a naredbe iznesene u njima tiču se lokalnih događaja u Bosni i dijelovima Hrvatske, npr. na područjima Knina i Skradina – kaže Tatjana Paić-Vukić. Kako je Akademija nabavljala knjige za svoju orijentalnu zbirku?

Poklon Safvet-bega Bašagića

– Dvjesto rukopisnih knjiga tadašnjoj je Jugoslavenskoj akademiji poklonio direktor Zemaljske banke u Sarajevu Aleksandar Poljančić. Tridesetak knjiga oporučno je ostavio Safvet-beg Bašagić. Njegovu je dragocjenu zbirku otkupila sveučilišna knjižnica u Bratislavi i sada je pod zaštitom UNESCO-a. Rukopisne knjige za Akademijinu orijentalnu zbirku kupovale su se prilozima poduzeća i pojednaca sve do 1932.-53., kada su zbog krize sredstva prestala pritići. U razdoblju poslije 2. svjetskog rata iz Bosne je nabavljeno vrlo malo rukopisa, dijelom i stoga što je 1950. Orijentalni institut u Sarajevu počeo sustavno otkupljivati takvu građu. U tom se institutu čuvalo više od pet tisuća kodeksa koji su 1992. izgorjeli u požaru prouzročenom granatiranjem – kaže Tatjana Paić-Vukić. Za Domovinskog rata Akademijina zbirka bila je pohranjena na sigurno mjesto. To premještanje gradiva usporilo je rad na obradi rukopisa. – Turski stručnjaci digitalizirali su oko 250.000 stranica, a onda slijedi katalogiziranje. Katalog rukopisa zbirke počeo je izradivati Olešnicki, a nastavio Ždravlović koji je opisao djela na arapskom jeziku. Te kataloške opise unostim u računalo s kolegom Edinom Multićem. Katalogizaciju djela na osmanskom turskom i perzijskom jeziku obaviti će gosti iz Turske koji očekuju da će cijeli posao biti završen u 2014. – kaže Tatjana Paić-Vukić.